

KÜLÖNLENYOMAT A DEBRECENI DÉRI MÚZEUM 1982. ÉVI ÉVKÖNYVÉBŐL

OEE Könyvtár
Áll. Ell. 2020

Kalapos Mihály

**HAJDÚ-BIHAR MEGYEI ERDŐNKÍVÜLI FÁSÍTÁSOK
TÖRTÉNETE**

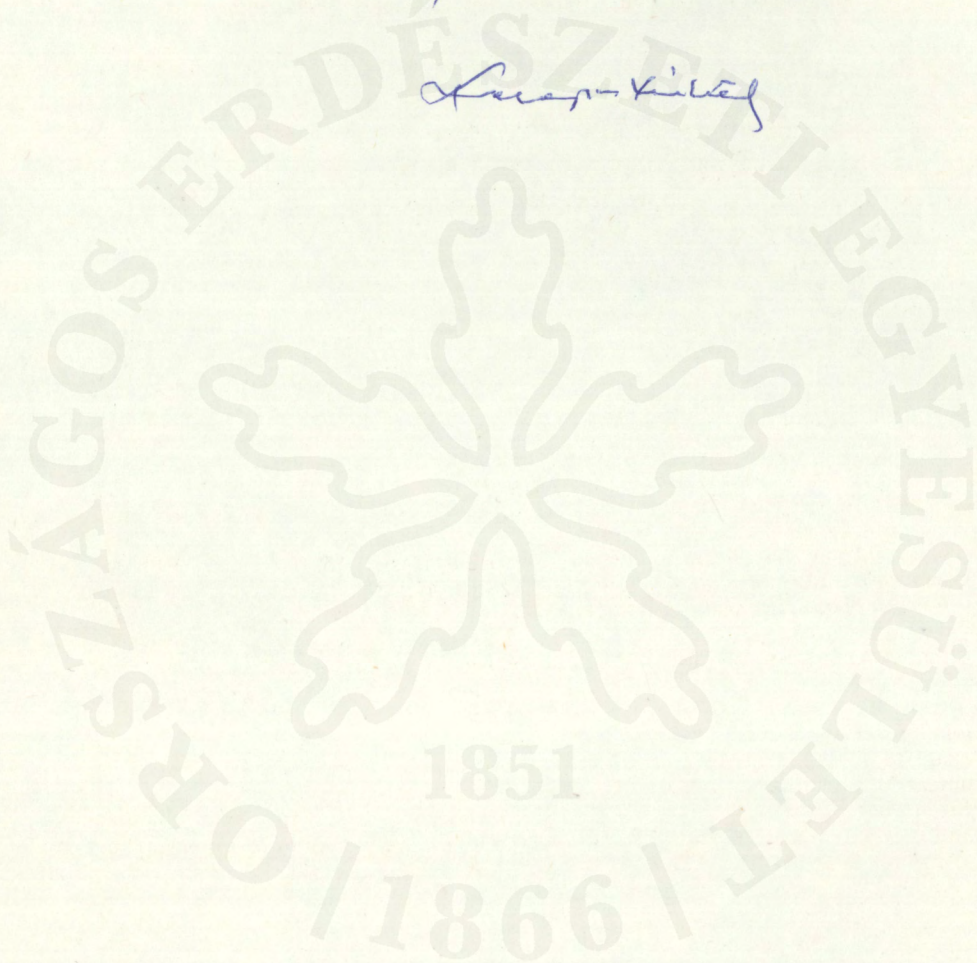
Országos Erdészeti Egyesület Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár	
Leltári szám:	146/218
Csoport szám:	I.
Raktári jelzet:	S.V.V.

DEBRECEN 1985

Oronai Sándornak, tisztelettel és
hívelettel:

Debrecen, 1886. március 15-én

Agrár-könyvtár

Hajdú-Bihar megyei erdőnkívüli fásítások története

I.

Általános rész — A felszabadulás előtti fásítások

Az Alföld jelentős részének természetes növénytakarója az erdőpuszta volt, ahol erdők, mocsarak, lápok, mezőgazdasági területek váltották egymást. E táj a honfoglalás idején gazdag volt erdőben, fában. A mezőgazdasági kultúra terjedése és az állattenyésztés fejlődése nyomán pusztultak, ritkultak az erdők. A török hódoltság korában, főleg harci cselekményeknek esett áldozatul az alföldi erdők faállományának jórésze.

Az Alföld fásítás-szükségessége hamar felmerült. Hazánkban két évszázados múltja van a közérdekű erdőtelepítésnek és fásításnak. Az 1769-ben kiadott erdőrendtartás, a futóhomok megkötésével és tovább terjedésének meggátlásával, az 1807. évi XX. és XXI. törvénycikk, az 1879. évi XXXI. törvénycikkbe iktatott erdőtörvény, az 1923. évi XIX. törvénycikkbe foglalt alföldfásítási törvény, az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935. évi IV. törvénycikk mérőföldkövei annak a hosszú és rögös útnak, amelyet két évszázad alatt a lelkes erdészeti szakembereknek meg kellett tenniük, hogy a vezetőkörök figyelmét ráirányítsák az erdőtelepítések és fásítások fontosságára.

A kezdeti kopárfásítások, közérdekű erdőtelepítések, főként a történeti Magyarország déli határvidékén történtek. Hazánk mai területén 1938. év végéig 19 900 hektár kopárfásítást végeztek; 1920 előtt 6448 hektárt, 1920–1938-ig 13 452 hektárt.

A bennünket közelebbről érintő alföldfásítás jelentőségét akkor tudjuk kelőképpen értékelni, ha ismerjük az Alföld képének változását. Az 1862-ben készített statisztika szerint a magyar erdők az ország akkori összterületének 34⁰/₀-át képezték, benne egymillió kat. hold olyan őserdő területtel, mellyel kevés európai ország dicsekedhetett. A népesség csekély száma és mérsékelt fafogyasztása, a termelés és a szállítás nehézségei, még az akkori feudalista-kapitalista gazdálkodás mellett sem vezetett az erdők nagymértékű leromlásához.

A nagyjából egy évszázadot felölelő időszak, amelyről röviden megemlékezni kívánok három történelmi szakaszra osztva:

1. Az Osztrák–Magyar Monarchia kora,
2. A két világháború közötti időszak,
3. A felszabadulás utáni korszak.

Az első szakaszra rányomta bélyegét a kiegyezés utáni Magyarországon is kibontakozó kapitalizmus, amely az erdők képét lényegesen megváltoztatta. Az 1867. után megindult magyarányú vasútépítés, a bányászat és kohászat fellendülése, az üveggyártás, a gőzfűrészek létesítése mind-mind nagy fatömeget igényelt, nem is beszélve Budapest és más városok építkezésénél felhasznált faanyagról. Mindez magyarányú kitermeléssel kapcsolódott. Ehhez járult a 70-es, 80-as években az úrbéri elkülönítés, valamint a legelőerdők kihasítása, amelyeknek a termőképessége a szertelen legeltetés következtében rohamosan csökkent.

Az 1879-es erdőtörvény életbelépése előtt erdeinknek egynegyed része, ke-
reken 3 millió k. hold volt olyan pusztuló állapotban, amelyről *Bedő Albert*, mint
„Délbáb Erdők”-ről emlékezik meg, amelyekből, ha közelebb megyünk, eltűnik
a fa. Ilyen forma erdők lehettek Debrecen és tájegységeink más területein is.
A századfordulón a síkság már nagyrészt fátlan volt, csupán a Nyírségi táj-
egységben maradtak jelentékeny tölgyesek, amelyek az egykori térképek tanú-
sága szerint több-kevesebb megszakítással Debrecentől az Ecsedi-lápig húzódtak,
magukba foglalva a debreceni erdős pusztákat. Aradványt, Guthot és más
nyírségi erdőket. Az *Alföld fásításának problémája 1863-ban vetődik fel először*,
amikor a katasztrofális szárazság hatására az Alföldön a hasonló elemi csapá-
sok megakadályozása céljából javasolják a csatornázásokkal egybekötött nagy-
mértvű fa- és erdőtelepítést. Érdeklődésre tarthat számot az Országos Erdészeti
Egyesület 1868. évben Debrecenben megtartott vándorgyűlése, amelynek pro-
gramjában a vidék erdészeti viszonyainak megismerésén túl, annak a tapasztalat-
nak népszerűsítése is szerepelt, amely a homoki területek befásítására az aká-
cot tartotta legalkalmasabbnak. Erdősítettek is vele Debrecenben, mert *Bedő
Albert 1896-ban megjelent munkájában a debreceni erdőkben már 4000 k. hold
(2302 ha) akácokról tesz említést*. Az erdőirtások azonban változatlanul tovább
folynak és erdészeti körök sürgetik az első magyar erdőtörvény megjelenését,
melytől a szakmai közvélemény az egyre túlzottabb mértékű fahasználatnak az
okszerűség korlátai közé való szorítását, az erdőrendészeti szolgálat hatósági szer-
vezetének kiépítését, továbbá a kopár és futóhomokos területek beerdősítésének
hatósági elrendelését várja.

Az 1879. évi XXXI. tc-ek életbeléptetett törvény a kapitalizmus lényegéből
eredő minden hibája ellenére is nagy előrelépést jelentett a rendszeres erdő-
gazdálkodás terén. A törvény az ütemterv szerint való erdőhasználat kötelezett-
ségét csak az ún. korlátolt forgalmú erdőkre, vagyis az állami, hitbizományi,
egyházi, közbirtokossági, községi és részvénytársasági erdőkre írja elő. A ma-
gánerdőkre ez nem vonatkozott. Kb. az erdők kétharmada került az erdőtörvény
hatálya alá, és teremtett lehetőséget azokban az erdőgazdálkodás fejlesztésére.
Kis mértékben ugyan, de megindult a kopár- és homokterületek beerdősítése is.
Az 1900—1903 között kirobbanó gazdasági válság aztán újabb nagyarányú erdő-
pusztításokhoz vezetett. A Nyírség előzőekben említett terület magánkézben levő
tölgyesei nagyrészt akkor kerültek fejsze alá. Akkor került kitermelésre Arad-
ványpuszta közel 2000 holdas (1151 ha), Tivorány 1000 holdas (576 ha) erdeje.
Eltűnt azon tekintélyes terjedelmű tölgyes erdők nagy része, melyeket *Bedő
Albert 1896-ban még mint tölgyes erdőket szerepeltet*. Az erdőterület 36⁰/₀-án,
amely nem tartozott az erdőtörvény hatálya alá — az erdőbirtokosok azt csinál-
tak, amit akartak.

Az ütemterv szerint kezelt erdőkben sem volt sokkal jobb a helyzet. A vá-
gásokat 5—10 évre előre eladták, jött a rablógazdálkodásszerű kihasználás. Az
erdőt letarolták, a szállításhoz lefektetett kisvasúti síneket felszedték és nagy
területek sok évre felújítatlanok maradtak. Sarjadzó tölgyesek, akáccal kifol-
tozott cserjés állományok jelezték a „gazdálkodás” nyomát. Ez történt Deb-
recen város erdeiben is. *Ezen időszak kiemelkedő szakmai egyénisége Kaán
Károly, aki 1889-től állt az államerdészet szolgálatában, aki a fentiek ismere-
tében csak egyetlen kiutat látott: az erdők állami kezelésbe vételét*, melynek
élete végéig lelkes hirdetője volt. 1914-ben kitört az első világháború. A had-
sereg és a hadfelszerelési ipar ellátása óriási famennyiséget igényelt, s további
erdőpusztítással járt. Ezt látva a kormány 1918-ban a magánerdőkben is ható-
sági engedélyezéshez kötötte a fahasználatot.

*A magyar erdészet legfőbb vezetésével 1919-ben — államtitkári rangban —
Kaán Károlyt bízták meg*. Az általa meghirdetett erdőgazdasági program leg-
fontosabb pontjaként említhetjük a tarvágások gazdálkodás felváltását felújító-
vágások gazdálkodással, az ütemtervszerű kezelés kiterjesztését az ország min-
den erdejére és mindenekelőtt az alföldfásítást, mely az *alföldi erdőtelepíté-*

sekről szóló 1923. évi XIX. tc.-kel és az Alföld fásítására kidolgozott 15 éves munkatervvel veszi kezdetét. Amikor 1925-ben, 58 éves korában munkabírásának teljében, váratlanul nyugdíjazták, ez az esemény előrevetíti az Alföld fásítási munkálatok további sorsának alakulását. Az 1929. évben bekövetkezett gazdasági válság következményeképp az alföldfásítás munkája lehangol.

A Debreceni Erdőigazgatóságtól is az alföldfásításhoz alkalmazott tizenkét fiatal erdőmérnökből fokozatosan kilencet szélnek eresztenek. Az erdőigazgatóság, amely a debreceni erdők rendbehozatalával volt elfoglalva, nyúgnak tekintette az alföld fásítását és akként is kezelte. A hajdúsági részen Tikos Béla, Biharban Donáth Aladár erdőmérnökök azok, akik változatlan lendülettel végzik az alföldfásítás munkáját. Pedig a propaganda hatására a fásítás, ha nem is olyan mértékben, mint azt Kaán Károly tervezte, de folytatódott. A már meglevő csemetekertek ellátták a fásítókat csemetével, a nagyobb fásítók pedig hosszú lejáratú kamatmentes kölcsönt is kaphattak. A fásítás a kisparaszti birtokokon is éppen úgy folyt, mint a nagybirtokon. Egyes helyeken, mint például Vámospercsen, egész dűlőket fásítottak be a kisbirtokosok, de Nyíradonyban és másutt is, nem is beszélve a dűlőmenti fásításokról. A nyíraczády Vécsey-uradalom 5000 k. holdas (2877 ha) birtokán 1200 k. holdat (691 ha) erdőt telepített két év alatt, közte 46 ha-on fenyőt, amely abban az időben a Tiszántúl legnagyobb kiterjedésű fenyőállománya volt. A Károlyi-uradalom Aradványpusztán közel 400 k. hold (230 ha) erdőt és több száz km hosszúságú fasort telepített.

Debrecen városa később kapcsolódott be a fásításba. Az 1939-ben Debrecenben tartott erdészeti vándorgyűlés alkalmával, a Szacsavay tagban mutatták be az akkor két éves fenyőtelepítést. 1943–1944-ben közel 1500 k. holdat fásítottak be, főleg Guthon. Nagyobb arányú fásításokat tervezett a város Dombos és Tornyos területein is.

Méltán vetődik fel a kérdés ezek után, hogy tulajdonképpen nem is ment olyan rosszul az alföldfásítási törvény gyakorlati végrehajtása, mint ez általában a köztudatban szerepel. Igen, de míg a parasztság földjeik 3–4⁰/₀-át, a nagybirtokosok 15–20⁰/₀-át fásították be, addig a földterület 40⁰/₀-át birtokló középbirtokosok egy szál fát sem ültettek. A gazdasági válság következtében eladósodott középbirtokosságának egyetlen gondja volt (a „védetség” megszerzése, amiben az akkori kormányzat támogatta őket), hogy megmentsék birtokaikat az árverezéstől és annak következményeitől. A nagybirtokosok fásítási készsége kettős okkal magyarázható. Egyrészt a rosszul termő területektől való megszabadulás és az ezzel járó adómentesség, sőt a fásításhoz hosszú lejáratú kamatmentes kölcsön megszerzésének lehetősége, ami döntő befolyású volt pl. a nyíraczády Vécsey-féle uradalom (Buzita-pusztá, Csonkás, Gánás) esetében. Másrészt az erdőkben rejlő tőke konzerválása, főleg a jól gazdálkodó erdőbirtokosok esetében (Károlyi Gyula uradalma), s nem kevésbé az a hit, hogy egy esetleges földreform esetén az erdők a felosztás alól mentesülnek.

Közben folyik az új erdőtörvény előkészítése és amit Kaán Károlynak az erdőbirtokosokkal szembeni agresszív magatartása miatt nem sikerült elérnie az a simulékonyabb Molcsányi Gábor irányításával az 1935. évi IV. tc. alakjában megvalósult. Az új erdőtörvény annak ellenére, hogy az üzemterv szerinti kezelést kiterjesztette a magánerdőkre és sok egyéb pozitív vonást is tartalmazott, „rendkívüli fahasználat” fedőnév alatt továbbra is lehetővé tette az erdőbirtokosoknak a rablógazdálkodás folytatását. Mégis az új erdőtörvényt követő időszak az erdőgazdálkodás fejlődését sejtette. Ennek elismerését jelenti az, hogy 1936-ban hazánkban zajlott le az Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetsége kongresszusa és a II. Erdőgazdasági Világkongresszus. Sajnos a fejlődés perspektíváját szinte csírájában elfojtja a II. világháború. 1938-ban az alföldfásítást teljes egészében leállították. Az 1939. évtől kötelezővé tett rendkívüli fahasználatok pedig az ország faállományát sok helyen teljes egészében megsemmisítették. Ilyen állapotban találta a magyar erdőgazdaságot a felszabadulás.

A felszabadulás utáni fásítások

Hajdú-Bihar megye 621 186 hektár jelenlegi területén az 1927. évi statisztikai adatok szerint 21 000 hektár erdő állott. Ez 3,4⁰/₀-os erdősültségnak felelt meg és mintegy 1,5⁰/₀-kal maradt alatta az Alföld akkori 4,9⁰/₀-os erdősültségének.

A megye erdősültsége az 1958. évben 35 886 hektár erdőterülettel elérte az 5,8⁰/₀-ot. Ez a statisztikai adat azonban csupán az állami erdőgazdaság, közbirtokosságok és tanácsok kezelésében levő, a kataszterben erdőként nyilvántartott erdőterületeket foglalja magában. Ha ehhez hozzávesszük az erdőnkívüli fásítási munkák eredményeként létesített erdők, erdőfoltok, mező- és legelővédő erdősávok, fasorok, öntözőcsatornák, utak, vasutak fásításait, amelyek 1958-ban mintegy 1,8⁰/₀-kal emelték a megye fásítottságát. Ezek szerint a reális erdősültség 7,6⁰/₀ körül volt a megyében. Részleteiben vizsgálva az erdősültséget, kitűnik, hogy míg a megye 1/5-ét kitevő nyírségi tájegységben az erdősültségi százalék 30,5⁰/₀, addig a megye 3/5-ét kitevő Nagykun—Hajdúhát tájegység erdősültsége csupán 0,4⁰/₀, a Körösvidék tájegysége a megye 1/5 részén pedig 0,6⁰/₀.

A megye fátlanságára jellemző, hogy pl. Hajdúszoboszló 20 476 hektáros területén 1947-ben 15 hektár (0,07⁰/₀) erdő volt. Ez gyakorlatilag nulla ⁰/₀. Hajdúnánás 26 000 hektáros területén 52 hektár (0,2⁰/₀), Balmazújváros 27 282 hektáros területén 104 hektár (0,4⁰/₀) erdő állott. De ezek a számadatok jellemzőek úgyszólván minden településre, amelyek nem a nyírségi tájegységbe tartoznak.

Ez a fátlanság indokolta azt a nagyarányú erdőnkívüli fásítási munkát, amelyet a volt Hajdúsági Állami Erdőgazdaság, illetve szakirányításával a fásításban érdekelt szervek végeztek. Az egyes tájegységek különböző fásítottsági foka a talaj- és klimatikus viszonyokban leli magyarázatát. A nyírségi tájegység homokbuckáinak megkötését és a mezőgazdasági művelésre alkalmatlan talajainak beerdősítését a gazdasági szükségesség megkívánta és azt a kedvezőbb klimatikus viszonyok is előmozdították. A debreceni löszhát mezőgazdasági művelésre kiválóan alkalmas s érthetően ily célra igénybe vett területek.

A hortobágyi szikeseken és a Körösvidék között agyagtalajain a faternyészet számára már korántsem oly kedvezők a termelési viszonyok. A talaj — a felszíni szikesekről nem is beszélve — úgyszólván mindenütt rejtett szikes al-talajú.

Az ország valamennyi tájegysége között szinte itt a legalacsonyabb az évi csapadékmennyiség, viszont legmagasabb az évi hőmérsékleti ingadozás. Az évi csapadék 540 mm és 23,9° a középhőmérséklet különbsége. A Tiszántúl szikes és mezőségi, valamint réti agyagtalajainak a fásítására irányuló törekvés még a múlt századba vezethető vissza. Ezek a fásítások azonban ötletszerűek voltak, gyakorlati és tudományos értékelésükre nem került sor.

A céltudatos munka kezdetét meggyénkben a püspökladányi szikkísérleti állomásnak 1924-ben Kaán Károly kezdeményezésével történt életre hívása jelenti, első vezetője dr. Magyar Pál. Az állomás felállítását az 1923. évi XIX. törvény-cikk, az alföldfásítási törvény végrehajtása során a szikes talajokon végzendő munkák előtérbe kerülése tette szükségessé. Indokolta ezt az a körülmény, hogy Magyarországon mintegy 600 000 hektár felszíni és további legalább egymillió hektár úgynevezett rejtett szikes van, amelyeknek a befásítását az alföldfásítási munka jelentős részét képezi. Az alföldfásítási törvény eredményeképpen a megye fásítottsága nem sokat emelkedett. A püspökladányi állomás munkája mégis igen nagy jelentőségű, mert kutatásaira épülve indultak meg a felszabadulás után a nagyobb arányú fásítási munkálatok. A szikkísérleti állomás felállításának célja az volt, hogy céltudatos és rendszeres kísérletekkel meg-alapozott kutató munka eredményeként útmutatót adjon a különféle szikes tala-

jok fásítási lehetőségei, a szükséges agrotechnikai tennivalók, a fafaj megválasztás, állomány-összetétel és különböző ápolási munkák tekintetében.

A szikfásítási kutatások lényeges feladata volt a szikes talajok minősítési alapelveinek a kidolgozása, illetőleg az eredményes telepítés lehetőségeinek a megállapítása. Az erre irányuló munka nagy jelentőségű eredménye volt *Magyar Pál* fitocönológiai osztályozása, majd az őt követő vezető, *Tury Elemér* részéről az erdészeti sziktalaj-osztályozás megalkotása. Legújabban *Tóth Béla* a korszerű genetikai talajosztályozás továbbfejlesztésével járult hozzá a gyakorlati szikfásítás sikeréhez. A szikkisérleti állomás munkássága 1953. óta kibővült, és a szikfásításon túlmenően a táj egyéb problémáival is foglalkozik. Különösen fontos, hogy feltárta a nyárfásítási lehetőségek alapelveit a kötött réti és mezősi talajokon, és jelentős mértékben hozzájárult a Keleti-főcsatorna és öntözőcsatornáinak a sikeres fásításához.

Közvetlenül a felszabadulást követően a földosztás után, szinte majdnem minden község határában maradtak olyan volt uradalmi területek, főleg gyenge termőképességű szántók, amelyekre nem volt igény, s így nem kerültek kiosztásra. Ezeknek egy részére az állami gazdaságok és az erdőgazdaságok sem tartottak igényt. Ezeket a területeket állami tartalékterületként a községi tanácsok kezelték, s később nagy részüket befásították. Annak idején a földművelésügyi miniszter megbízásából az Erdőközpont kidolgozta az Országfásítás általános tervét s ezt az Erdészeti Tanács 1949. október 6-án elfogadta. Október 17-én a fásításban érdekelt szervekből összehívott Országfásítási Bizottság összeült tanácskozássra. A bizottság célkitűzésként elfogadta, hogy az ország fával borított területét az addigi 12,3⁰/₀-ról 20,3⁰/₀-ra kell felemelni. Ez a 8⁰/₀-os fásítás és erdősítés 742 100 hektár terület beerdősítését és fásítását jelentette.

A fásítási mozgalom megyénkben Hajdúnánáson indult el. 1949-ben az akkori hajdúnánási Legeltetési Társulat kezdte meg az 1000 kat. holdas (575,5 ha) közös nagylegelő fásítását. A legelőt szakaszokra osztották és a szakaszok határain kb. 10 hektár, 20 m széles erdősávot hoztak létre.

Hajdúnánás példáját látva más legeltetési társulatok és egyéb szervek is végeztek a megyében fásítást. Hajdúszoboszló, Hajdúböszörmény és Balmazújváros voltak a kezdeményezők ezen a téren.

A legeltetési társulatok és a Legelő Közbirtokosságok 1950 tavaszán megszűntek. Helyüket a Legeltetési Bizottságok foglalták el.

A Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti Főosztályán — 1950-ben külön fásítási osztályt szerveztek. Vezetője *Lády Géza*, majd *Fekete Gyula* volt. Az osztály irányításával 1950 ősztől már előzetesen jóváhagyott tervek alapján folytatódott a fásítási munka. Egyre növekvő anyagi támogatással folytak a munkálatok s a beruházási hitelkeret 1955-ben már elérte az évi 100 millió forintot, melyből Hajdú-Bihar megyének évi 7—8 millió forint jutott. A tovább emelkedő hitelkeretből a 60-as évek elejére megyénk részesedése 12—13 millióra növekedett. Az utóbbi években az évi átlagos célcsoportos erdőtelepítési-fásítási hitelkeret a termelőszövetkezeti szektorban meghaladja az évi 9 millió Ft-ot, melyet 2 millió egyéb közületi hitel egészít ki. Ez évente 300—350 ha első kivitelé tesz lehetővé. A kormány 1029/1951. (XI. 30.) Mt. számú határozatában előírta, a fásítás fejlesztése érdekében 1951-ben és 1952-ben végrehajtandó feladatokat, és meghatározta a megtermelendő fásítási anyagot is. Ezen rendelkezés indítja megyénkben is a nagyobb volumenű erdősítési-fásítási munkát. A tanácsi beruházási hitelből megvalósuló fásításokhoz eleinte — a részletes fásítási tervekét *Balogh József*nek, a megyei tanács mezőgazdasági osztálya csoportvezetőjének irányításával a járási tanács erdészeti előadói készítették és ugyancsak ők látták el szaktanáccsal is a fásító szervezetet.

Az erdönkívüli fásításoknak ebben az első szakaszában a csemeteültetések általában társadalmi munkában történtek. Erre vezethetők vissza a fásítás kezdetén helyenként előforduló hiányosságok. A kellő szakértelem hiánya és gyakorlatlanság miatt sikertelen erdősítések alapvető oka részben a telepítésre nem

alkalmas területek erőltetett befásítása, részben a helytelen fafajmegválasztás és a csemetekezelés és -ültetés hibáiban kereshető. Ez azonban nem általános. Többségükben a talajviszonyoknak megfelelő csemeték alkalmazásával és gondosan kivitelezett munkával megfelelő, sőt helyenként igen jó erdősítések is születtek. A telepítéshez szükséges csemetét és suhángot az államerdészeti csemetekertekben termelték meg és onnan szállították ki a fásítóknak.

A mind nagyobb arányú munka elvégzéséhez a meglevő szervezet nem volt elegendő, ezért 1952. május 1-vel Erdőtelepítő Állomásokat létesítettek. Négy megye kivételével ez meg is alakult. Hajdú-Bihar megyében Debrecen székhellyel, 6 fő szakemberrel — nagyrészt a járási székhelyeken levő erdészeti előadókából — egy adminisztrátorral jött létre az Erdőtelepítő Állomás. Vezetője Pólyik Árpád, majd Kontra László. Vezető technikusa Lénché András, majd Kalapos Mihály volt. Az Erdőtelepítő Állomás életrehívásával a fásítási munkálatok még inkább tervszerűbbé váltak. Az állomások szakemberei specializálódtak az egyes talajfélésekre. A fásító szervek fásítási felelősei munkájukat ezután már nem társadalmi munkában végezték, hanem munkájuk ellenértékeképpen napi díjat kaptak. A fásítási felelősök részére — a szakmai képzettség elsajátítására — tanfolyamokat indítottak. A nagyobb fásítási feladatokat végrehajtó fásítási felelősöket — 1952-től a fák hete, ill. 1958-tól a fásítás hónapja alkalmából rendezett ünnepségeken — jelvénnnyel, oklevéllel és pénzjutalommal tüntették ki.

Az Erdőtelepítő Állomás megyénkben elsősorban a Legeltetési Bizottságokra támaszkodott. Ők rendelkeztek a legtöbb erdősíthető területtel, s munkaerőt is kellett létszámmal tudtak mozgósítani a munkák elvégzéséhez. A kedvező körülmények eredményeként jelentős volumenű fásítások maradtak ránk e korból.

A Legeltetési Bizottságok fásításai közül ki kell emelni a három hajdúvárosban telepítetteket. Hajdúböszörmény 168 ha, Hajdúszoboszló 317 ha, Hajdúnánás 323 ha, és hozzájuk csatlakozva Balmazújváros 330 ha mintaszerű eredményes fásítást végzett.

Ide sorolhatók még — az újtikosi, tisztacsegei, polgári, vámospércsi, fülöpi, berettyóújfalui, biharkeresztesi, komádi, nagyrábéi, püspökladányi, debreceni legeltetési bizottságok, amelyek szintén egyenként 50—100—150 hektár fásítást telepítettek eredményesen. Az említett legeltetési bizottságok közül a három hajdúváros és Balmazújváros legeltetési bizottságai végezték az 50-es években a legkiemelkedőbb munkát.

Ezen legeltetési bizottságok fásításai az alábbiak szerint valósultak meg:

1. Hajdúnánási Legeltetési Bizottság.

Legeltetési Társulat, illetőleg bizottsági elnökök: Nyakó Imre, Nagy Miklós, Éles András és Uri Sándor voltak.

Fásítási felelős: Kovács Miklós és Dráviczki Imre volt.

A legeltetési bizottság összes területe: 6204 hektár volt — nagyobb részben legelő, s kisebb részben szántó. A fásítás 323 hektár, amely 5,2⁰/₀-os fásítottságnak felel meg. A legelő több nagyobb komplexumban volt. Ezek a Belső-legelő, a Közös-Nagylegelő, Tedej és Fehérhatár.

A Legeltetési Társulat — 1949 és 1950-ben, majd a Legeltetési Bizottság 1950 ősztől kezdve a következő helyeken végezte a fásításokat:

— 1949-ben és 1950-ben a Közös-Nagylegelen:	10 ha — nemesnyárral
— 1951 őszen a Kadarcs határreszen:	18 ha — kocsányostölgy
— 1952. tavasz. A Nagylegelen, a csegei úti sávok:	8 ha — kocsányostölgy
— 1952. tavasz. A csegei úttól befelé erdősáv	7 ha — nemesnyár
— 1952 őszen. A veresnádi részen:	14 ha — nemesnyár és kocsányostölgy
— 1952 őszen. A Varjas telken:	16 ha — kocsányostölgy

— 1953. tavasz. A Varjas telken:	7 ha — erdei és feketefenyő
— 1953. őszen. A Zagolya telken:	12 ha — kocsányostölgy
— 1954. tavasz. A bőszőrményi sarok legelőn:	3 ha — kocsányostölgy
— 1954. tavasz. A Kiscsorda kútnál:	2 ha — akác
— 1954. tavasz. A Csegei úttól a Veresnád felé — erdősáv:	9 ha — kocsányostölgy és nemesnyár
— 1954. tavasz. A juhlegelő szélben:	5 ha — kocsányostölgy
— 1954. őszen. A Fehér határban:	7 ha — kocsányostölgy- makkvetés
— 1955. tavasz. A Fehér határban:	22 ha — kocsányostölgy- csemetével
— 1956. tavasz. A Fehér határban:	16 ha — kocsányostölgy
— 1957. tavasz. A tedeji legelőn:	6 ha — kocsányostölgy
— 1957. őszen. A kádarci határrészen:	8 ha — kocsányostölgy
— 1957. őszen. A Lakatos tanyánál erdősáv:	5 ha — kocsányostölgy
— 1957. őszen. A tedeji legelőn erdősáv:	25 ha — kocsányostölgy ebből 17 hektár ks.-tölgy makkal a sáv 50 m széles
— 1958. tavasz. A tedeji legelőn:	14 ha — kocsányostölgy
— 1958. tavasz. A tedeji legelő sarkában:	2 ha — kocsányostölgy
— 1958. tavasz. A tedeji legelőn az 1. és a 2. keresztsáv (4 + 3):	7 ha — kocsányostölgy
— 1959. tavasz. A bőszőrményi határnál:	7 ha — kocsányostölgy
— 1960. ős. A Fehér határban:	18 ha — kocsányostölgy
— 1951—1956-ig. Zöldővezeti fásítás:	47 ha — nemesnyár 70 ⁰ / ₀ , ks.-tölgy és egyéb 30 ⁰ / ₀
— 1956—1964-ig. Zöldővezeti fásítás:	21 ha — nemesgyár 70 ⁰ / ₀ , ks.-tölgy, akác 30 ⁰ / ₀
— 1949—1970-ig. Egyéb fásítások:	7 ha — kocsányostölgy és nemesnyár
Mindösszesen:	323 hektár fásítást végzett a hajdúnánási Legeltetési Bizottság.

A Legeltetési Bizottság zöldővezeti fásításokat is végzett a városon kívüli agyaggödrökben, amelyek a várost szinte teljesen körülveszik. A telepítések főfaja a kocsányostölgy 70⁰/₀-ban, nemesnyár 20⁰/₀ és egyéb fajok — főleg akác — 10⁰/₀. Ez utóbbi a delelő kutak mentén, a magasabb részeken. Az elegy fafajok: a kőrisfélék, a juharok, hársak, kevés szil, hazai nyár, továbbá a szike-sken ezüstfa.

2. Hajdúböszörményi Legeltetési Bizottság

A legeltetési bizottság elnökei: Gellén Sándor, Bácsi Imre, Molnár Zsigmond, Kardos Bálint és Varga István voltak.

Fásítási felelős: Bácsi Imre (1950—1954-ig) és Takács Imre (1955—1968-ig) volt. A bizottság legelő és szántó összterülete: 3160 ha volt. A végzett fásítás 168 hektár, 5,3⁰/₀-os fásítottságnak felel meg. A bizottságnak három nagy legelő komplexuma volt: a Csordalegelő, Nagy-Pródi- és a Bagotai-legelők.

A) A Csordalegelő fásításának részletes leírása.

Területe: 250 hektár — majdnem szabályos téglalap alakú. A legelőt 20 m széles erdősáv veszi körbe — ez 13 hektár. A körülfasított legelőt egy-egy hosz-

szanti és kereszt irányú erdősáv négy részre osztja. A hosszanti és a kereszt erdősáv (20 m, ill. 33 m szélesek) területe 6,2 hektár.

A legelő ÉK-i és DK-i sarkában levő összefüggő fásítás területe 6,8 hektár. Ez mindösszesen 26 hektár fásításnak felel meg, amely 10,9⁰/₀-os erdősültséget jelent.

- A legelő tengerszint feletti magassága: 120 m.
- Domborzata: sík — évi csapadéka 560 mm.
- Altalaja: réti agyag-, feltalaja: mezőségi vályogtalaj.
- Uralkodó szélirány: ÉK. Veszélyes szélirány ÉNy.
- A talaj vízellátottsága: közepes. — A talaj víztartó képessége jó.
- Talajvízmélység: 2—5 m.
- Hőelosztása szélsőséges.

Az erdősávok főfaja 70⁰/₀-ban az akác, 20⁰/₀-ban a kocsányostölgy, 10⁰/₀-ban egyéb fafaj. Elegy fafajok: am. kőris, óriás- és feketenyár, juharfélék, közte elég sok zöldjuhar. Cserjék: fagyal, bodza, orgona, ámor stb., a sáv szélén ezüstfa és vadrózsa szegély.

A fásítás 1951 őszén kezdődött és 1956-ban fejeződött be az alábbiak szerint:

1951 őszén	4.00 ha	— főfaj: akác
1952 tavaszán	12.96 ha	— főfaj: akác
1953 őszén	1.78 ha	— főfaj: kocsányostölgy
1955 tavaszán	2.64 ha	— főfaj: akác
1955 őszén	0.84 ha	— főfaj: kocsányostölgy
1956 tavaszán	3.86 ha	— főfaj: kocsányostölgy és akác
Összesen:	26.08 hektár	

A Csordalegelő DNY-i sarkában levő Baromfitelepen 5,31 ha fásítás történt 1957-től 1964-ig. A telepítési hálózati: 150 × 100 cm. Az 1951. őszi és 1952. tavaszi fásítások egy része fokozatosan átalakítást nyert és helyette a termőhelynek megfelelő fafajok lettek telepítve. Az ültetés részben társadalmi munkában történt. Az elegyként alkalmazott zöldjuhart fokozatosan kicseréltük a talajnak megfelelő fafajjal.

A faállomány kitűnő növekedést mutatott. A hatéves korban felvett adatok szerint a hektáronkénti fatömeg 98 m³ volt, amely 16 m³-es átlagnövedéknek felel meg. Az 1961-ben végrehajtott tisztítás alkalmával a sávokból 7 m³/ha faanyagot szedtek ki.

B) Nagy-Pródi legelő

Területe 1154 ha.

A fásítás telepítése 1951-ben kezdődött — nyolc hektárral, majd 1954-től folyamatosan 1967-ig még további 61 hektár fásítás létesült. Az összelepipítés tehát 69 hektár. A főfaja a kocsányostölgy. Elegyfajok a magas- és amerikai kőris, korai és hegyjuhar, mezeiszil, továbbá bodza, kecskerágó, ezüstfa és egyéb cserjefajok.

A kezdeti hibákat — mint a csordalegelőn — itt is folyamatosan kijavítottuk, ill. fafajcserét alkalmaztunk, ahol erre szükség volt. Az itt gyakori gyenge szikes talajokon a fásítások költségesnek és eredménytelennek bizonyultak, ezért később az ilyen talajokon a fásítást mellőztük.

C) A Bagotai legelő

Területe: 1756 hektár.

A fásítási munka 1957-ben kezdődött és 1962-ig összesen 68 hektár fásítás létesült. A telepítési hálózat 120 × 100 cm. A főfaj itt is a kocsányostölgy, a 68 hektárból 65 ha. A maradék 3 hektár nemesnyár. Itt szintén sok a kötött agyag- és szikes talaj, amelynek fásítása nehézségbe ütközik. Csak gyenge ál-

lományok jönnek létre a területen. Összefoglalva: *a legeltetési bizottság területén* (3160 ha) 1970-es évekig 168 hektár eredményes legelőfásítás történt, mely kb. 70%-ban szépen fejlődő kocsányostölgyes.

3. Hajdúszoboszlói Legeltetési Bizottság

Legeltetési bizottsági elnökök: Kovács Mihály, Szoboszlai Antal, Szarvas Géza, Kádár Sándor és Márton Gábor. Fásítási felelős: Kovács István (1950–1965-ig). Ügyintéző: dr. Pénztáros Imre. *A legeltetési bizottság összterülete a Hortobágyra eső Angyalházával együtt 5240 hektár volt. Összes fásítás 317 hektár, 6% erdősültséget jelent a bizottság területén.* A fásítás, várost körülvevő legelőkön összpontosult. Ezekben 290 ha fásítás valósult meg. A keleti legelő fásítása 1951 őszen és 1952 tavaszán Csontos-halomnál és a Sós dűlőben kezdődött.

A Csontos halomnál végzett fásítások:

E 11/1 = 10,10 ha. I. és II. A. oszt. szikes talaj.

E 11/2 = 0,21 ha. III. B. oszt. szikes talaj.

E 12 = 3,44 ha. I. és II. A. oszt. szikes talaj.

Összesen: 13,80 hektár.

E 11/1: — Telepítése 1951 őszen és 1952 tavaszán, alkalmazott főfafaj a kocsányostölgy és kevés akác. A legrosszabb termőhelyen pedig az ámorfa, melyet később folyamatosan kiszedtünk és a termőhelynek megfelelő értékes fafajjal váltottunk fel. Az elegyítés és pótlás juharfélékkel, nemes és hazai nyárakkal, elsősorban japánakáccal és bálványfával, a széleken gledicsiával történt.

E 11/2: — Telepítése 1954 őszen. Az erősen szikes talaj jobb részein kocsányostölgy, a rossz sziken ezüstfa és ámorfa lett ültetve.

E 12: — Telepítve 1953 őszen és 1954 tavaszán kocsányostölgygyel. Elegyítés majd pótlás magas- és amerikai kőrissel, korai- és hegyijuharral, kevés nemesnyárral, elsősorban japánakáccal és bálványfával. A széleken gledicsia sort telepítettünk.

A Sós dűlőben végett fásítások:

E 10/1 = 9,93 ha. II. B. oszt. szikes talaj.

E 10/2 = 2,00 ha. III. B. oszt. szikes talaj.

Összesen: 11,93 hektár.

A telepítést 1951 őszen és 1952 tavaszán történt.

Főfafaj a kocsányostölgy. Kezdetben sok nemesnyár és ámorfa ültetésére is sor került, mely fafajokat fokozatosan megfelelő fafajjal váltottuk fel. Az elegyítés, majd pótlás fafajai a magas- és amerikai kőris, korai- és hegyijuhar, szil, továbbá a rossz szikes talajon ezüstfa, a szikes laposokban pedig fehérfűz. A fásítás 1964-ig hasonló fafajösszetételben folytatódott a többi legelő területére is áttérjedve és végeredményben a keleti legelőn 74 ha, a nyugatin 51 ha, az északon 52 ha, a délin 58 ha, az angyalházi út mentén 30 ha és a kisebb legelőkön 25 ha terjedelemben valósult meg. A város környéki legelőkön létrejött 290 ha mellett a Hortobágyhoz tartozó Angyalházán 1955–1960-ig összesen 27 ha erdőt telepítettek. Így alakult ki a legeltetési bizottság területén 317 ha-os összes erdőtelepítés, melynek nagyobb része — mintegy 70%-a jó minőségű kocsányostölgyes. Az 1961. évi VII. sz. törvény végrehajtása során az erdőterület közül 243 ha mezőgazdasági kezelésbe került át.

4. Balmazújvárosi Legeltetési Bizottság

A legeltetési bizottság elnökei Bereczki Gábor (1950–1956-ig) és Béres József (1957–1972-ig) voltak.

A fásítási felelős: Borza János (1950–1966-ig) volt.

A bizottság összes legelő- és szántóterülete 5300 hektár, fásítva 330 hektár, 6,2%. A fásítások a Magdolna-, Újvilág-, Paprét-, Karinkó-, Szigetkert-, Nyárijárás-, Rolaháza és a Darassai legelőkön, valamint a Kishortobágyon, a Hortobágy folyó és a Kadarcs mentén létesültek.

A Magdolna legelő közvetlenül a községtől délre fekszik. Területe 1092 ha,

melyből fásításra 176 ha lett kijelölve. A tényleges fásítás 106 hektár, s ez 9,7% fásítottságnak felel meg. A legelőt teljesen körbe veszi a fásítás, s a szélessége 50—150 m-ig terjed. Emellett hosszanti- és keresztirányú erdősávok a legelőt szakaszokra osztják.

- A legelő tengerszint feletti magassága: 94—96 m.
- Domborzata: sík. Altalaja: agyag és szikes agyag.
- Feltalaja: zömében II. és III. oszt. szikes talaj.
- Csapadék: 500 mm egyenlőtlen eloszlásban.
- Hőelosztása: szélsőséges. — Uralkodó szélirány. ÉK.
- Talaj víztartó képessége: változó.
- Talajvíz mélysége: 3—4 m.

A telepítés részletezése:

1950 őszen:	3 hektár — kocsányostölgy
1951 tavaszán:	23 hektár — kocsányostölgy
1952 tavaszán:	25 hektár — kocsányostölgy
1952 őszen:	13 hektár — kocsányostölgy
1953 tavaszán:	12 hektár — kocsányostölgy
1954 tavaszán:	9 hektár — kocsányostölgy
1955 tavaszán:	8 hektár — kocsányostölgy
1956 tavaszán:	11 hektár — kocsányostölgy
1957 tavaszán:	2 hektár — kocsányostölgy
Összesen:	106 hektár.

A telepítési hálózat: 120×100 cm.

További fásítások az alábbiak:

— Újvilági legelőn:	1956. = 29 ha — kocsányostölgy (KST) 1957. és egyéb keménylomb (EKL)
— Darassai legelőn:	1956. = 18 ha — KST, nemesnyár 1957. előhasználati 1958. állománnyal
— Papréti legelőn:	1954. 1955. = 35 ha — KST
— Karinkói legelőn:	1957. = 9 ha — KST
— Szigetkerti legelőn:	1961. = 8 ha — KST és EKL
— Rolaházi legelőn:	1957. = 2 ha — KST és EKL
— Nyárijárási legelőn:	1954. = 2 ha — KST és EKL
— Kishortobágy és Hortobágy folyó mentén két oldalt	1955. = 31 ha — KST, NNY előhasználati állománnyal 1958.
— Kadarcs mentén:	1954. = 31 ha — NNY 1955. és EKL, 1956. kevés KST
— Szoboszlói útfél mentén:	1955. = 8 ha — KST és EKL, akác
— Böszörményi útfél mentén:	1954. = 9 ha — KST és EKL
— Egyéb legelőkön össz.:	1957— 42 ha — KST és EKL, NNY 1959. előhasználati áll.

Összesen: 224 hektár

Mindösszesen a bizottság területén 330 hektár.

1951 őszen az ültetés részben társadalmi munkával történt. A gyakorlatlan-
ság miatt azonban nem mindenütt kellő sikerrel. Az eleinte elegyként alkal-
mazott zöldjuhart és ámorfát később értékeesebb fafajokkal cseréltük fel. A te-

lepítések zöme, 70%-ban kocsányostölgy, 6—8 m-es tág hálózatban, több helyen előhasználati nemesnyár állománnyal együtt telepítve. Az elegyítés és pótlás fafajai magas- és amerikai köris, kora-, hegyi- és mezei juhar, hársfélék, hazai nyár, a szikes részekben ezüstfa. Elszórtan telepítve lett még feketedió, vadgesztenye, vadgyümölcs, a cserjeszintben pedig kecskerágó, kökény, fagyal, galagonya stb. A gyenge — III. b. és IV. osztályú szikesek — összesen kb. 40 ha — fásítást elhagytuk. Kisebb-nagyobb ültetési hibák a fásítás kezdetén általában mindenütt előfordultak. Később az ilyenféle hiányosságok fokozatosan felszámolást nyertek. Mindezek ellenére a fásítás úgynevezett „hős” korában végzett nagy munka a kevés szakemberrel rendelkező Erdőtelepítő Állomásnak elismerésre méltó teljesítménye.

A három hajdúváros: Hajdúböszörmény, Hajdúszoboszló, Hajdúnánás, valamint Balmazújváros fásítási versenyben is állt egymással, amelyet úgy is neveztek, hogy a „Hajdú-városok” fásítási versenye. A versenyt Hajdúnánás és Hajdúszoboszló városok kezdeményezték — 1952-ben. Hajdúböszörmény és Balmazújváros 1953-ban csatlakozott a versenyhez. Ez a nemes versengés éveken keresztül folyt, amelyet a volt Hajdúsági Állami Erdőgazdaság évenként értékelte. A verseny kiértékelése az Országos Erdészeti Főigazgatóság irányítása és ellenőrzése alatt évről évre társadalmi esemény számba ment. A verseny minden évben négy napig tartott. Egy-egy város határában egy-egy napon át. A versenyzők szigorúan kritizálták egymás munkáját, és ez a szakmai színvonal fejlődésére kedvezően hatott. A győztes az Erdőgazdaság által alapított ezüst vándorserleget kapta. A serleg szinte évről évre vándorolt, mindig az a Legeltetési Bizottság kapta, amelyik az évben a legjobb teljesítményt érte el. Volt olyan év is, amikor ketten — holtversenyben — végeztek az élen. Ilyenkor fél évig az egyiknél, utána a másik legeltetési bizottságnál volt a serleg. A győztes nevét és az évszámot a serlegre mindig rávésték. A verseny 1963-ban szűnt meg, és a serleget végül is a Hajdúnánási Legeltetési Bizottság nyerte el, háromszori első helyezéssel.

A fásítási feladatok az évek során egyre növekedtek és az Erdőtelepítő Állomásnál alkalmazott 6—8 erdészeti szakember már kevésnek bizonyult ahhoz, hogy a fásítások tervezését és a fásítási munkák végrehajtásával kapcsolatos szakirányítást el tudja látni. Ezért az 1002/1954. (I. 8.) Mt. határozat úgy intézkedett, hogy 1954. január 1-től kezdődően az erdőnkívüli fásítások szakszerű megszervezésével, végrehajtásával és a szakirányítással az állami erdőgazdaságoknak kell foglalkozniuk. Az erdőtelepítő állomások megszűnése és az erdőn kívüli fásításoknak az Erdőgazdaság hatáskörébe utalása azonban a munka lényegét nem sokban változtatta meg. A volt Hajdúsági Állami Erdőgazdaság akkori — később Bedő-díjat kapott főmérnöke Lesznayák József is régi fásító szakember volt. Már a két világháború közötti időben is lelkes alföldfásító és tevékenyen részt vett az 1923. évi XIX. törvénycikkbe foglalt alföldfásítási törvény végrehajtásában. 1954-től kezdve, amikor az Erdőgazdaság lett a fásítások főszervezője állandó kapcsolatban volt a fásítási csoporttal és a fásító szervezetekkel egyaránt. Tanácsaival nagyban segítette a fásítási munkák sikerét. A fásítási csoportvezetők sorban Kontra László, Pataki Pál, Marton Tibor, Pólyik Árpád, majd Botos Géza erdőmérnökök. A fásítási előadók először Kalapos Mihály és Nemes József erdésztechnikusok, Ugrai László és Zeke Sándor erdészek. Majd többek között Csoma János, Ölveti Sándor és Kunkli György erdésztechnikusok, Kaluczky István és Lencs Miklós erdészek, Kornis János, Török Attila, Kalmár Lajos, Nagy Júlia és Nagy Antalné erdőmérnökök. Botos Géza mint a Debreceni Erdőfelügyelőség vezetője jelenleg is szívügyének tekinti a megyében a fásítást. Lelkesen harcol minden darab fásítási területért, hogy ezzel is elősegítse és növelje a megye fásítottságát. A megye bihari részének fátlanságából eredő számottevő fásítási feladatok szükségessé tették 1955-ben a Berettyóújfalui Fásító Erdészet felállítását. Az erdészet vezetője: Kaluczky István erdész, majd Kornis János erdőmérnök és Erdélyi László erdésztechnikus voltak. A mű-

szaki vezetők és fásítási szakirányítók zömében a fásítási csoport tagjaiból kerültek ki.

A fásító erdészet a fásítási munkák irányítása mellett a területrendezések során erdőgazdasági használatba adott, mezőgazdasági művelésre alkalmatlan, eredetileg tanácsi kezelésben levő területek erdőtelepítési munkálatait is végrehajtotta.

A berettyóújfalui erdészet 1968. március 1-én megszűnt és beolvadt a püspökladányi erdészetbe. Ettől kezdve a fásítási feladatokat részben a püspökladányi erdészet, részben az 1970 őszén létrehozott Bihari Erdőgazdálkodási TÖVÁLL látja el.

Az első időkben a fásítási munkálatok — arányukat tekintve — az egész megye területén nagyjából egyenletesen történtek. Ugyanannyit telepítettek a sziken, mint a kötött agyagtalajon vagy homoktalajokon.

Az utóbbi időkben a rossz homoktalajok fásítása került előtérbe. Manapság a legtöbb fásítás a homokon történik.

A volt Hajdúsági Állami Erdőgazdaságnak kiemelt feladatát képezte a Keleti-főcsatorna fásítása.

Kivitelezője a püspökladányi erdészet volt Szabó Béla erdőszervező irányításával. A munkákat Kovács Miklós kerületvezető vezette.

A 98 km hosszú főcsatorna fásítása szinte a csatorna teljes hosszát felöleli. A jobb és bal oldalon egyaránt kevés megszakítással 25—30 m széles erdősáv húzódik végig. Egyes helyeken, ahol víz vagy erős szikesedés miatt erdősíteni nem lehetett, csak fásor húzódik vagy még az is hiányzik.

A fásítás Tiszalöknél kezdődött 1955 tavaszán — három hektárral.

A fásítások az alábbi települések határában valósultak meg:

1. Tiszalök határában:	47,02 hektár. Szabolcs-Szatmár megye
2. Tiszavasvári határában:	48,41 hektár. Szabolcs-Szatmár megye
3. Hajdúnánás határában:	92,72 hektár. Hajdú-Bihar megye
4. Hajdúböszörmény határában:	20,07 hektár. Hajdú-Bihar megye
5. Balmazújváros határában:	83,20 hektár. Hajdú-Bihar megye
6. Nagyhegyes határában:	48,72 hektár. Hajdú-Bihar megye
7. Hajdúszoboszló határában:	86,79 hektár. Hajdú-Bihar megye
8. Kaba határában:	9,61 hektár. Hajdú-Bihar megye
9. Hajdúszovát határában:	8,26 hektár. Hajdú-Bihar megye
10. Tetétlen határában:	13,08 hektár. Hajdú-Bihar megye
11. Földes határában:	40,80 hektár. Hajdú-Bihar megye
12. Berettyóújfalú határában:	30,90 hektár. Hajdú-Bihar megye
13. Bakonszeg határában:	22,52 hektár. Hajdú-Bihar megye
Összesen:	552,00 hektár telepítés történt, ebből fásor 29 hektár.

A főcsatorna nagyjából a löszhát és a szikes területek határán húzódik. Vízvezető főcsatornái az úgynevezett „K” csatornák, a csatorna jobb oldalán elterülő szikes területek öntözését szolgálják. A terület, amelyen a Keleti-főcsatorna áthalad, négy talajtípusba sorolható. Úgynevezett réti talaj 6%, mezősegi talaj 79%, mésztelen szikes 3% és meszes, szódás, illetőleg átmeneti szikes 12%-ban. Az állománytípusok a talajadottságok szerint változnak. A főfaj döntő többségében a nemesnyár. A sáv szélén, a víz felőli oldalon általában vadrózsasor húzódik végig, míg a mezőgazdasági területek felől ezüsfasor található, a talajtól függetlenül. Az erdőtelepítés 1967-ben a főcsatorna teljes hosszában befejeződött. Ezután már csak a szükséges pótlásokat és ápolásokat végeztük. A főcsatornához tartozó öntözőcsatornák mentén is végeztünk fásításokat, kizárólagosan nemesnyárral, összesen 132 ha területen. Az ún. „K” csatornák által öntözhető terület nagysága 94 382 ha. Ezt a területet keresztüljelik a fő- és mellécsatornák és fűrtérszeik. A csatornák mentén telepített fásítások

növekedése a kedvező vízellátás következtében kedvezőbb mint az eredeti körülmények között.

A Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság területén, püspökladányi erdészetünk összesen az alábbi fásításokat végezte:

a Keleti-főcsatornán:	552,00 ha
az öntöző „K” csatornákon:	132,00 ha
összesen:	684,00 ha

A Keleti-főcsatorna fásítását kezdetben — kb. két évig — a volt Hajdúsági Állami Erdőgazdaság fásítási csoportjának a közvetlen irányításával, majd a püspökladányi erdészet kivitelezésével történtek a telepítések — a befejezésig. A tisztításokat és a gyérítéseket a telepítések befejezése után már a Vízügyi Igazgatóság végzi. Mint érdekességet említem meg, hogy 1967-ig a Keleti-főcsatorna fásításaiból 1158 m³, a „K” csatornák mentén pedig 113 m³, összesen 1271 m³ fakitermelés történt papírfá és farost választékban.

Röviden megemlítem még az állami kísérleti és tangazdaságok fásításait is. Ezen területeken a fásítás tervezése, a lebonyolítás és a szaktanácsadás az ötvenes években szintén az ETÁLL majd az erdőgazdaság feladata volt.

1. A Debreceni Kísérleti és Tangazdaság 1258 hektár területén 91 ha mezővédő erdőség létesült.
2. A Hajdúszoboszlói Állami Tangazdaság területe 2300 ha volt ebben az időben. S ezen a területen 60 ha mezővédő erdősáv lett telepítve.
3. A Hosszúhátai Kísérleti és Tangazdaság 1778 ha területén 68 ha mezővédő erdősáv létesült.

Összesen a három kísérleti és tangazdaság 5336 ha mezőgazdasági területén 219 ha fásítás történt.

Az 1950-től 1960-ig terjedő 10 éves időszak eredményeinek áttekintése szektoronkénti bontásban:

I. A tanácsi fásítások részletezése:

a) termelőszövetkezetek:	1 119 ha
b) Legeltetési bizottságok:	3 692 ha
c) Községi tanácsok:	1 647 ha
d) Egyéb közületek:	162 ha

Tanácsi fásítások összesen: 6 620 ha

II. Állami gazdaságok fásítása: 2 072 ha

III. Vízügyi Igazgatóság fásítása: 2 286 ha

IV. KPM Debreceni Közüti Igazgatóság (fasor és hófogósáv): 456 ha

V. KPM MÁV Debreceni Igazgatóság (fasor és hófogósáv): 179 ha

VI. Egyéb szervek és magánosok fásítása — az ingyenes fásítási keretből: 889 ha

Összesen 10 év alatt: 12 502 hektár

A tanácsi fásítások eredményességi mutatójának átlaga 2,05 volt, vagyis 1 ha sikeres erdősítésre mintegy 2 ha munkaráfordítás történt.

A megye erdősültsége az 1961. december 31-i állapot szerint az Országos Erdészeti Főigazgatóság által elrendelt összeírás alapján a következő volt:

a) Erdőgazdaság területe:	34 109 ha	64,7%
b) Birtokossági társulatok erdei:	4 582 ha	8,7%
c) Állami gazdaságok kezében:	2 572 ha	4,9%
d) Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság:	2 436 ha	4,6%
e) KPM Közüti Igazgatóság:	496 ha	0,9%
f) KPM MÁV Igazgatóság:	219 ha	0,3%
g) Termelőszövetkezeti erdők és fásítások:	5 052 ha	9,8%

h) Községi tanácsok kezelésében levő erdők:	401 ha	0,8 ⁰ / ₀
i) Legeltetési bizottságok fásítása:	2 250 ha	4,2 ⁰ / ₀
j) Egyéni tulajdonban:	579 ha	1,1 ⁰ / ₀
Összesen:	52 696 hektár erdő és fásítás	

Fafajok szerinti megoszlás:		
Akác	25 980 ha	49,6 ⁰ / ₀
Tölgy	9 700 ha	18,5 ⁰ / ₀
Egyéb kemény	2 970 ha	5,6 ⁰ / ₀
Fenyő	1 750 ha	3,2 ⁰ / ₀
Nemesnyár	7 007 ha	13,3 ⁰ / ₀
Egyéb lágy	2 358 ha	4,5 ⁰ / ₀
Erdőhöz tartozó egyéb terület	2 931 ha	5,3 ⁰ / ₀
Összesen:	52 696 hektár	

Az 52 696 hektáros erdőterület 8,5⁰/₀-os erdősültségnek felel meg. Az erdőn kívüli fásítások — bár statisztikailag nincs kimutatva — még további 2⁰/₀-kal növelik a fával borított terület arányát. Ezek fafajmegoszlása az alábbi:

Akác	2 663 ha	21,3 ⁰ / ₀
Tölgy	2 813 ha	22,5 ⁰ / ₀
Egyéb kemény	975 ha	7,8 ⁰ / ₀
Nemesnyár	5 288 ha	42,3 ⁰ / ₀
Egyéb lágy	625 ha	5,0 ⁰ / ₀
Fenyő	138 ha	1,1 ⁰ / ₀
Összesen:	12 502 hektár	

A fásítások eredményeképpen a legfátlanabb helységek: Hajdúszoboszló 0,07⁰/₀-ról 1,7⁰/₀-ra, Hajdúnánás 0,2⁰/₀-ról 1,8⁰/₀-ra, Balmazújváros 0,4⁰/₀-ról 4,4⁰/₀-ra emelték fával borított területük arányát. Míg a legfátlanabb berettyóújfalui és biharkereszti járáások erdősültsége 0,6⁰/₀-ról 2,3, illetőleg 2,6⁰/₀-ra emelkedett. A megye területén azonban még mindig található volt szinte teljesen fásítatlan község, mint pl. Bihardancsháza, ahol 831 hektáron csupán 1 hektár, vagy Nádudvar, ahol 22 000 hektáron 53 hektár (0,2⁰/₀-os) erdőterület volt. Ezenkívül még több község alig éri el a 0,3—0,4⁰/₀-os fásítottságot. A legerdősültebb községek Bagamér 42,9⁰/₀, Nyíracsad 40,9⁰/₀, Nyírmártonfalva 40,3⁰/₀ erdősültséggel. Az erdőnkívüli fásításhoz évenként mintegy 12 millió db csemetét és 330 000 db válogatott csemetét, illetőleg suhángot használtak fel a fásító szektorok.

A *tervszerű erdőgazdálkodás fejlesztése érdekében létrehozott 1961. évi VII. törvény* (erdőtörvény) és a végrehajtási utasítást tartalmazó 33/1962. (X. 12.) számú kormányrendelet a VI. fejezetében az erdőtelepítéssel és fásítással foglalkozik.

A törvény egyrészről kívánatosnak tartja és előírja a fásítást olyan esetben, ahol ahhoz népgazdasági érdek fűződik, másrészről józan mértékletre int a mezőgazdasági földek védelmében.

A földvédelmi törvény megjelenése után a korábbi 1000—1200 ha-ról első kivitelű fásítás évi volumene lecsökken előbb 500—600 ha-ra, míg jelenleg csak kb. 350 ha.

Az ötvenes évek végén fokozatosan a termelőszövetkezetek veszik át a fásítás-telepítésben a vezető szerepet, és egyre inkább saját kivitelben végzik az erdőtelepítést és a fásításokat.

Míg korábban a homokterületeinken az akác és nemesnyár vitték a vezető szerepet, kötött talajainkon pedig a kocsányostölgy és nemesnyár. A földvédelmi törvény után kijelölésre kerülő, gyengébb termőképességű talajokon homok esetén az erdei fenyőre, kötött talajainkon pedig a kocsányostölgy, hazai nyár és ezüstfa elegyítésekre tevődött át a súlypont az erdőnkívüli fásításban.

Név szerint megemlítek néhány — a fásításban élenjáró — termelészövetkezetet. *Mindenekelőtt ki kell emelnem a Nyírábrányi Alkotmány Termelészövetkezetet*, amely 400 ha kiváló fásítást végzett. Ebből kb. 150 ha már befejezett fásítás. A területe futóhomok, így a fásítás nagyobb százaléokban erdeifenyő. 1967 tavaszától saját erdésze van Kovács Mihály személyében, akinek munkájához fűződik a szép eredmények zöme. Annyi a tsz folyamatban levő erdősítése, mint egy közepes nagyságú állami erdészeté.

Kevesebb, de még mindig jelentős, 100 ha-t meghaladó fásítást végeztek: a Vámospércsi Béke, a Nyírmártonfalvi Toldi, a Hajdúhadházi Bocskai, a Nyíradonyi Új Élet és Kossuth, a Hajdúsámsoni Dózsa és Kossuth, a Nagylétai Aranykalász, a Monostorpályi Alkotmány, a Hosszúpályi Rákóczi, a Hajdúbagosi Szabadság, a Hajdúnánási Vörös Csillag, a Biharkeresztesi Aranykalász, a Komádi Bihar Népe, az Újtikos Győzelem, a Bárándi Új Élet, a Biharnagybajomi Dózsa termelészövetkezetek és még lehetne tovább sorolni az eredményesen fásító termelészövetkezeteket.

Az erdőtörvény kötelezővé teszi a termelészövetkezeteknél is a szakember alkalmazását. Ha a termelészövetkezet erdőterülete 300—500 ha között van termelési, erdőőrzési és védelmi feladatokkal megbízott erdőort kell foglalkoztatni, 500—1000 ha között szakképzett erdészt, ha 1000 ha-t meghaladja, erdőmérnököt köteles alkalmazni.

A kisebb erdőterületekkel rendelkező tsz-ek erdészeti szakmai irányításának ellátására a megyei szakigazgatási szerv — a megyei tanács mg.-i és élelmisügyi osztálya —, ha az erdőterület a 30 ha-t meghaladja, általában a területileg illetékes állami erdőgazdaságot, ha a 30 ha-on alul van, akkor a járási mezőgazdasági szakigazgatási szervet jelölte ki.

Hajdú-Bihar megyében — mivel sem a fásító szerveknél, sem a járásoknál erdész szakember eleinte egyáltalán nem volt — a megyei szakigazgatási szerv a volt Hajdúsági Állami Erdőgazdaságot jelölte ki szakmai irányítónak, függetlenül attól, hogy a 30 hektárt meghaladta-e vagy sem a termelészövetkezet erdeje. *A kijelölés alapján a volt Hajdúsági Állami Erdőgazdaság a megyében a fásítások lebonyolítója volt 1954. január 1-től 1964. tavaszig.* A lebonyolításos módszernél a beruházási keretet a megyei tanács nevén, az erdőgazdaság rendelkezési jogával nyitották meg. Ez esetben a tervkészítés, az irányítás, ellenőrzés és az utalványozás az erdőgazdaság fásítási csoportjának a feladata volt. A munkavégés a fásító szektorokat terhelte. Kivételt volt a Keleti-főcsatorna fásítása, mely kezdettől fogva erdőgazdasági üzemi kivitelben valósult meg.

1964. június 1-től annyi változás történt az erdőgazdaságok fásítási csoportjának szervezetében, hogy a központi elosztóktól az erdészek vették át a fásítási tervek készítésének a szakmai irányítását és a fásítás gyakorlati munkáinak végzését.

Ekkor minden erdészetnél volt egy fásítási műszaki vezető és az erdőgazdaság központi előadói most már nem közvetlenül, hanem az erdészeten keresztül — közvetve foglalkoztak a fásítókkal.

Az 1964., 1965. és 1966-os években — az erdészeten keresztül — az erdőgazdaság a szakmai irányító az egész megyében s egyben az összes fásítási munkák kivitelezője is. Az Állami Gazdaságok kivételével, melyek ekkor már saját kivitelben végezték a fásításaikat.

1967. január 1-től csökken az erdőgazdaság, illetőleg az erdészetek szakirányítása és fásítási kivitelezése is. Ugyanis Hajdúböszörményben 1966 őszén alakult a Legelő- és Erdőgazdálkodási TÖVÁLL. Az erdészeti ágazatvezető Oláh Zsigmond, majd Dóró Katalin. 1967 őszén a Hajdúhadházi TÖVÁLL alakult meg. A vezetőfőmérnöke Öry András, majd Hajdú Imre. Hosszúpályiban 1969. január 1-vel jött létre Erdő- és Vadgazdálkodási TÖVÁLL. Vezetője Leskó Árpád. Ez a TÖVÁLL 1974-ben megszűnt.

Végül Berettyóújfaluban — Ölveti Sándor vezetésével — 1970 őszén alakult

a negyedik TÖVÁLL, a Bihari Tsz-szövetség területén. Igazgatója jelenleg Berettyán József.

A Hajdúböszörményi TÖVÁLL szép dűlő- és majorfásításaival tűnik ki. A széles körű fafajmegválasztással és az igényes kivitellel az esztétikai célok minél teljesebb kielégítésére is törekszenek. A tsz-ek magukénak érzik ezeket a fásításokat, és az új létesítmények már elképzelhetetlenek esztétikai fásítás nélkül. Ezek a fásítások a major közvetlen tartozékai, lezárják a nemkívánatos látnivalókat, csökkentik az állattartással járó légszennyeződést, kedvezően befolyásolják a dolgozók közérzetét és javítják a munkakörülményeiket. Védik az épületek állagát és az állattartáshoz kedvezőbb mikroklimatikus viszonyokat teremtenek. Mindezzel környezetvédelmi szerepet is betöltenek. A fásítási eredményeik országos viszonylatban is elismerésre találtak a szakemberek körében.

A TÖVÁLL-ok kezelésében általában 1000—2000 ha erdő van, és működési területükön valamennyi erdőgazdasági munkát maguk végzik.

A TÖVÁLL-ok mellett egyre több termelőszövetkezet alkalmaz erdőmérnököt vagy erdészt, és tesz eleget az erdőtörvény ilyen irányú követelményeinek, pl. a már említett nyírábrányi Alkotmány Termelőszövetkezet, 1967-ben az elsők között alkalmazott önállóan edész szakembert. Önálló erdészeti szakembert alkalmaznak még többek között a vámospércsi Béke, a bagaméri Búzakalász, az álmosdi Táncsics, a nyíradonyi Kossuth és Új Élet, a hajdúsámsoni Rákóczi Termelőszövetkezetek, valamint a derecskei járás termelőszövetkezei.

Napjainkban az erdőgazdaság fásító és szakírányító tevékenysége már viszszafele fordult és a következő változatok fordulnak elő:

a) *Saját kivitell:* amikor a fásító szerv saját maga végzi a fásítási munkát, a tervezést is.

b) *Erdőgazdasági TÖVÁLL-ok:* önálló jogi személyként alkalmaznak szakembereket és megbízás alapján végzik a tervező és kivitelező munkát, elsősorban az alapító tsz-ek részére.

c) *Erdőgazdasági üzemi kivitell:* ez ma már csak kb. 1/5-ét teszi ki a megyei fásításnak. Főként a debreceni és a püspökladányi erdészetek vállalnak kivitelezést, külön szerződés alapján. Ez megyei viszonylatban kb. évi kétmillió Ft-os volumént képez. Az erdőgazdaság egyben a termőhelyfeltárási és tervezési munkát is elvégzi.

d) *Kivételesen* olyan szervek is, melyeknek erdész szakemberük van — vállalnak kivitelezést ill. tervezést, termőhelyfeltárást.

1968-tól minden termelőszövetkezet, melynek saját szakembere nincs — saját maga választhatja meg a szakmai irányítót, külön megegyezés, megállapodás alapján, amelyet szerződésben rögzítenek egymás között.

Az 1968 januárjában megalakult erdőrendező és erdőfelügyelőségek a fásítási munka szervezésében, összefogásában és ellenőrzésében jelentős szerepet kaptak.

A már ismertetett — 1950-től 1960-ig végzett erdőnkívüli fásítások után nézzük meg a második és harmadik ötéves tervben — 1961—1970-ig — végzett fásításokat:

I. Tanácsi fásítások (tsz, leg. biz., közs. tanács, egyéb köz.)	3671 hektár
II. Állami gazdaságok fásítása	1560 hektár
III. Vízügyi Igazgatóság fásítása	543 hektár
IV. KPM Közüti Igazgatóság fásítása — fasor	140 hektár
V. KPM MÁV Igazgatóság fásítása — fasor	36 hektár
Összesen:	5950 hektár
VI. Egyéb fásítások — ingyenes keretből	1463 hektár
1961—1970-ig mindösszesen	7413 hektár

fásítás történt.

Összesítve az 1950-től 1970-ig — a 20 év alatt — végzett erdőnkívüli fásításokat, az alábbiak:

I. Tanácsi fásítások (tsz, leg. biz., közs. tanács, egyéb köz.)	10 291 hektár
II. Állami gazdaságok fásítása	3 632 hektár
III. Vízügyi Igazgatóság fásítása	2 829 hektár
IV. KPM Közüti Igazgatóság — fasorok és hófogó sávok	596 hektár
V. KPM MÁV Igazgatóság — Fasorok és hófogó sávok	215 hektár
Összesen:	17 563 hektár
VI. Egyéb fásítások — ingyenes keretből	2 352 hektár
Mindösszesen: 1950—1970-ig:	19 915 hektár

Hajdú-Bihar megyében a 20 év alatt közel 20 000 hektár erdőnkívüli fásítás történt. Ez évenként kb. 1000 hektárnak felel meg.

Sajnos ezek kivétel nélkül ma már nem mind találhatóak meg, és az egyéb szervek, magánosok fásítása is.

A KPM Közüti és MÁV fásítások, főként az ingyenes keretből végzett fásítások — fasor jellegűek, ezek megőrzése nehéz, egy része kipusztult, illetve emberi és állati károsítók — tördelések, rongálások áldozatai lettek.

A II. és III. ötéves tervidőszak fásítási eredményeit vizsgálva kitűnik, hogy a derecskei és debreceni járások járnak az élen, és az összteljesítménynek a fele erre a két járásra esik. Lemaradt a fásításban a volt polgári és a püspök-ladányi járás, de sok a tennivaló a berettyóújfalui járásban is. A városok közül leggyengébb az előrehaladás Hajdúszoboszló területén.

A megyében jelenleg a statisztikailag számított erdő 55 873 ha. Ez 9⁰/₀ erdőszűtséget jelent. A tsz-eknek ebből 15 011 ha az erdejük, az összes erdő 27⁰/₀-a.

Az erdőnkívüli fásítások nagy mértékben hozzájárulnak a megye fásított-ságának emeléséhez, valamint azoknak a célkitűzéseknek a megvalósításához, amelyek faanyag termelésünk gyors fejlesztése terén előttünk állanak.

A korábbi fásítások alapvető célja a fa alapanyag fokozott biztosítása volt. Az erdők, fásítások mindenekelőtt gazdasági helyzetünk javítását szolgálták. Emellett, mint hasznos mellékszolgáltatás jelentkezett az erdő védő hatása.

Legújabbban az erdő rendeltetését hármas funkcióként foglalják össze, melyek megvalósítását az erdő egymástól elválaszthatatlanul teljesíti, de a három funkció közül valamelyik, mint elsődleges dominanciát élvez.

Ez a három funkció a *termelési, környezetvédelmi és üdülési-szociális* funkció. Természetesen hazánk erdeinek zöme is elsődlegesen termelési-gazdasági rendeltetésű. Hajdú-Biharban azonban, ahol sok a gyenge homok és a szikes, fokozott szerezhez jut a védelmi, főként a talajvédelmi rendeltetés. A városkör-zeli erdőkben különösen nagyváros, ipari települések mellett az üdülési rendeltetés jut előtérbe. Így van ez Debrecen közvetlen körzetében is, ahol a Nagy-erdő mellett, az üdülőövezetként az utóbbi években bekapcsolt Erdőpusztán az ország egyik legjelentősebb ilyen irányú fejlesztése folyik.

A II. világháború után világviszonylatban egyre jobban ráirányul a figyelem az erdők *környezetvédelmi* jelentőségére. E tanulmány keretében nincs lehetőségre arra, hogy az erdőnek a környezetvédelemben betöltött szerepét részlete-sen tárgyaljam, de erre nincs is szükség, ezt nálam hivatottabb személyek már megtették.

Ezért befejezésként csak utalok arra, hogy míg a gyors ütemű urbanizáció, az ipari termelés ugrásszerű emelkedése, a vegyi anyagok széles körű alkalmazá-sának felfutása stb. mind a környezet szennyeződésének rohamos növekedését okozzák, mely folyamat eluralkodva már-már az emberi lét egészségi feltételeit veszélyezteti, addig az erdő az egyetlen nem szennyező, sőt a bioszféra egyen-súlyi állapotát más úton nem pótolható objektum, mely ráadásul újratermel-hető nyersanyagforrás.

Ahhoz azonban, hogy az erdő környezetvédő szerepét betölthesse, maga is

védelemre szorul. Óvjuk a fáradságos munkával, sok költséggel létrehozott hajdú-bihari fásításokat is, hogy az a célkitűzés, mellyel ez a generáció megteremtette, az utókor számára is éreztesse áldásos hatását.

IRODALOM

Fekete Gyula: A fásítás tíz éve. ERDŐ XI. évf. 12. sz. 547-s köv. (1962.)

Lesznyák József: Fásítási eredmények és a jövőbeni feladatok a Hajdúsági Állami Erdőgazdaság területén. ERDŐ XI. évf. 8. sz. 349- s köv. (1962.)

Lesznyák József: A felszabadulás előtti fásítások. (Kézirat, 1975.)

GESCHICHTE DER AUFFORSTUNG AUSSERHALB DER WÄLDER IM BEZIRK HAJDU-BIHAR

Das Problem der Aufforstung in der Grossen Ungarischen Tiefebene wurde zum ersten Mal 1863 zur Sprache gebracht, als infolge einer katastrophalen Dürreperiode zur Verhinderung ähnlicher Schicksalsschläge in der Grossen Ungarischen Tiefebene zusammen mit der Kanalisierung eine umfassende Baum- und Waldanpflanzung vorgeschlagen wurde. Auf der im Jahre 1868 gerade in Debrecen gehaltenen Wanderversitzung der Landesforstvereinigung sprach man sich für die Akazie als das geeignetste Gehölz zur Beforstung der hiesigen Sandflächen aus. Schon 1896 gab es 4000 Katastraljoch (2302 ha) Akazienwälder in den Waldungen um Debrecen. Das Forstgesetz von 1879 hatte sowieso schon einen grossen Fortschritt auf dem Gebiet der systematischen Forstwirtschaft gebracht. Auch die Beforstung der Kahl- und Sandflächen nahm, wenn auch in geringem Umfange, ihren Lauf. Auf 36% des Waldgebietes, die nicht in den Wirkungsbereich des Forstgesetzes fielen, walteten die Firstbesitzer nach eigenem Ermessen. Aber auch in den Wäldern, die laut Betriebsplan bewirtschaftet wurden, war die Situation nicht viel besser. Neuere weitausholende Waldvernichtungen zog die Wirtschaftskrise von 1900—1903 nach sich. Verstrauchende Eichenhaine mit hier und da angepflanzten Akazien zeugten von der „Bewirtschaftung“. So war dies auch in den Waldungen um Debrecen.

Die Aufforstung der Grossen Ungarischen Tiefebene nahm ihren Anfang mit dem Gesetzesartikel XIX. vom Jahre 1923 und mit einem für 15 Jahre geltenden Arbeitsplan. Infolge der Wirtschaftskrise von 1929 blieben diese Aufforstungsarbeiten jedoch liegen. 1935 wurde laut dem neuen Forstgesetz das Vorgehen laut Betriebsplan auch den Privatwäldern auferlegt, doch schon 1938 wurde die Beforstung der Grossen Ungarischen Tiefebene völlig eingestellt. Ab 1939 wurde der Baumbestand des Landes vielerorts infolge des durch der Kriegsbedarf obligatorisch gemachten ausserordentlichen Baumschlages fast völlig vernichtet.

Laut statistischen Angaben von 1927 gab es auf den 621.186 ha gegenwärtiges Gebiet des Bezirkes Hajdú-Bihar 21.000 ha Wald. Das entspricht einer Bewaldung der Grossen Ungarischen Tiefebene, die damals bei 4,9% lag.

Die Bewegung zur Aufforstung nahm nach der Befreiung ihren Anfang in Hajdúnánás. Auf der Grundlage von schon vorher befürworteten Plänen und unter der Leitung der Abteilung Aufforstung an der Hauptabteilung Forstwirtschaft des Ministeriums für Ackerbau begannen ab Herbst 1950 die Aufforstungsarbeiten. Am 1. Mai 1952 wurden Waldanbau-Stationen gegründet. Im Bezirk Hajdú-Bihar suchte die Waldanbau-Station in erster Linie bei den Weidekommissionen Unterstützung. Im Laufe der Jahre nahmen die Aufforstungsarbeiten aber immer mehr zu, und deshalb mussten sich ab 1. Januar 1954 die staatlichen Forstwirtschaftsbetriebe mit der Aufforstung ausserhalb der Wälder beschäftigen. Die Aufforstungen, die ausserhalb der Wälder in den Jahren zwischen 1950 und 1960 vorgenommen wurden im Bezirk Hajdú-Bihar, sahen wie folgt aus: von Seiten des Bezirksrates 6620 ha, Staatliche Güter 2072 ha, Wasserwirtschaftsleitung 2286 ha, Direktion der Debrecener Strassenverwaltung beim Ministerium für Verkehrs- und Postwesen (ung. Abk.: KPM) Alleen und Schneeschirmstreifen 456 ha, Debrecener Direktion der Ungarischen Staatsbahn (ung. Abk.: MÁV) beim KPM (Alleen und Schneeschirmstreifen) 179 ha, sowie Aufforstung durch andere Organe und Privatinitiative aus dem freien Aufforstungsfonds 889 ha; d. h. in zehn Jahren insgesamt 12.502 ha, zu denen dann

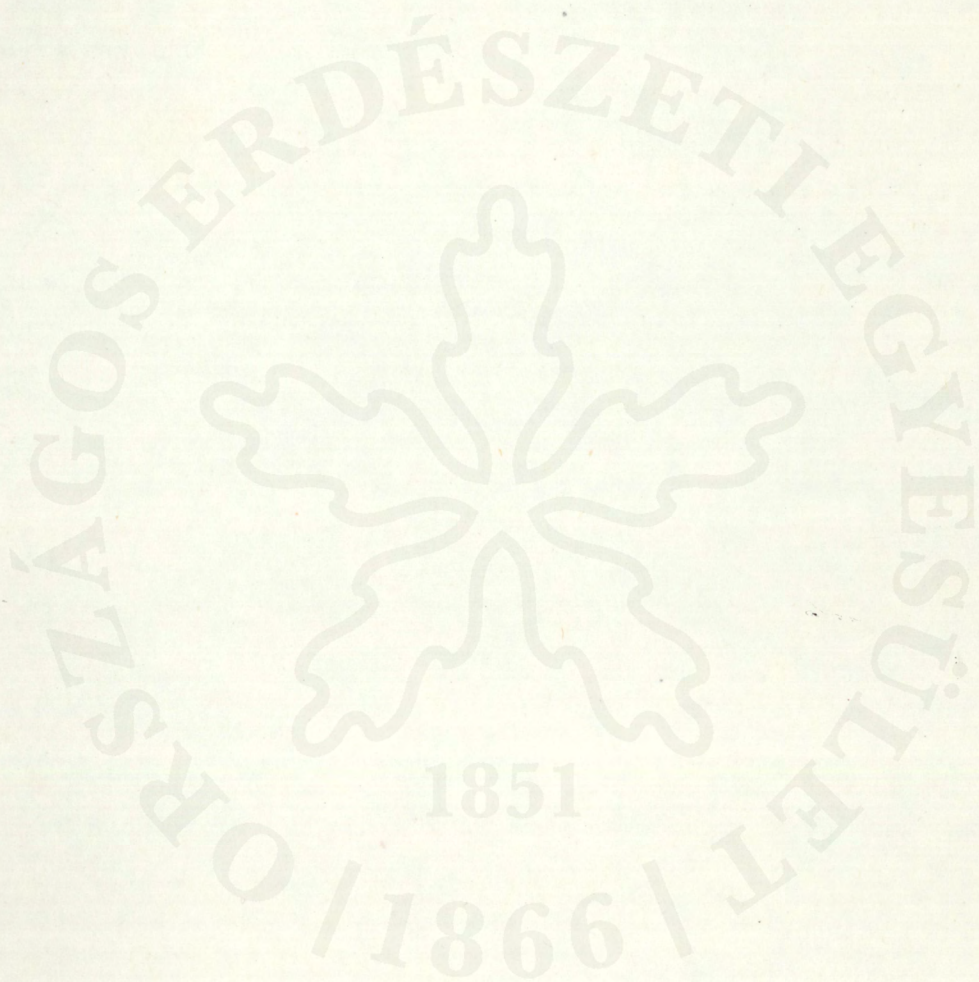
nach die rund 7.500 ha Aufforstung aus den Jahren zwischen 1960 und 1970 hinzugezählt werden müssen.

Die Aufforstungen ausserhalb der Wälder haben im starkem Masse dazu beigetragen, die Anzahl der Forstbestände zu erhöhen und jene Zielsetzungen zu realisieren, die uns auf dem Gebiet der Forstwirtschaft gesetzt sind.

Das grundlegende Ziel der früheren Aufforstungen bestand darin, den Grundstoff Holz so gut als möglich zu sichern. Die Wälder und Forste dienten vor allem der Verbesserung der Wirtschaftslage im Land. Daneben stand als nützliche zusätzliche Dienstleistung die Schutzfunktion des Waldes.

In neuester Zeit wird die Bestimmung des Waldes in einer dreifachen Funktion zusammengefasst, die nur ungelöst voneinander realisiert werden kann, doch unter den drei Funktionen geniesst eine als erstrangige die Dominanz.

Diese drei Funktionen sind die Holzproduktion, der Umweltschutz und die Erholung. Natürlich gilt die Bestimmung der meisten unserer Wälder vorwiegend der Holz- und Forstwirtschaft. Im Bezirk Hajdú-Bihar aber, wo schwache Sand- und Sodaböden vorherrschen, kommt den Wäldern hauptsächlich eine Bodenschutzfunktion zu. In den stadtnahen Wäldern, besonders neben Grosstädten und Industriegebieten tritt die Bestimmung als Erholungsgebiet in den Vordergrund. So ist dies auch im unmittelbaren Umkreis von Debrecen, wo auf der aus Naherholungszentrum im den vergangenen Jahren erschlossenen Waldsteppe die wichtigste Entwicklung in dieser Richtung auf Landesebene vorgenommen wird.

Fk.: Gazda László
85.1405.66-19-2 Alföldi Nyomda, Debrecen